

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS
TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. FULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektiooni juhataja J. Janusson
Sektiooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektiooni juhataja J. Kurkus
Sektiooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 45

Tallinn, 9. novembril 1937

III aastakäik

SISU:

CONTENTS:

	Lk.		Page
PÕLLUMAJANDUS		AGRICULTURE	
Piimatootmiskulud ja tasuvus	786	Cost and Profitableness of Milk	786
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS		INDUSTRY AND TRADE	
Autotranspordi areng mitmesuguseis mais	789	Development of Motor Transp. in Various Countries	789
Lühiuundiseid	790	Sundry Information	790
LAEVANDUS		SHIPPING	
Sadamate tegevus (peale Tallinna) sept.	791	Other Harbours in Sept.	791
Prahiturg	792	Freight Market	792
Laevade müügiturg	793	Sales of Ships	793
HINNAD		PRICES	
Tähtsamad hinnad ja noteeringud	794	Prices and Quotations	794
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		AGRICULTURAL MARKETS	
Võiturg	793	Butter Market	793
Peekoniturg	795	Bacon Market	795
Tapaloomade ja lihaturg	795	Cattle and Meat Market	795
Põllumajanduslik väljavedu	796	Exports of Agricultural Products	796
Kanamunaturg	796	Egg Market	796
Piimaturg	797	Milk Market	797
Teraviljaturg	797	Grain Market	797
Linaturg	798	Flax Market	798
Kartuliturg	799	Potato Market	799
Aedviljaturg	799	Vegetable Market	799
Kalaturg	799	Fish Market	799
INFORMATSIOONI OSA		INFORMATION PART	
Eesti Panga nädalaaruanne	800	Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	800
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Briti majandus 1937. a.	801	Economic Conditions in Gr. Britain, 1937	801
Propside väljavedu Soomest	803	Exports of Pot Props from Finland	803
Või ja kanamunade väljaveopreemia vähendamine	804	Decreasing the Export Premium on Butter a. Eggs	804
Väljaveopreemiaiks tarvitatud summad 1937. a.	804	Export Premiums Paid in 1937	804
Soome tänavune kartulisaak ja sissevedu Eestist	804	1937 Potato Crop and Import of Potat. from Estonia	804

PÖLLUMAJANDUS

PIIMATOOTMISKULUD JA TASUVUS. COST AND PROFITABLENESS OF MILK

Agr. V. Viilup.

Veisepidamine on meie talundite tähtsaimaid tootmisharusid, kuna selle kaudu väärindatakse paljusid põllumajandussaadusi, millel puudub müügivõimalus, nõutavaks turukaubaks ning saadusiks, milliseid tarvitatakse meie kodudes. Veisepidamise kaudu väärindatud toodete väärtus moodustab suure osa talundite kogusaagist. Veisepidamise kogusaak koosneb toodete müügist saadud sissetulekuist, talukäitiste teenijate palgaks antud ning toitluse, kõrvaltöenduse ja perekonnaliikmete endi otstarbeiks minevate saaduste väärtusest. Ühtlasi võimaldab väärindatud saaduste müük rahaliste käitississetulekute hankimist, millised on tarvilikud jooksvate talukäitiskulude katteks, kuid ka talukorrastuseks. Selle tootmisharu kogusaagi ning rahaliste käitississetulekute võrdlemisel kogu talundi kogusaagi ning rahaliste käitississetulekutega selgub alles veisepidamise tähtsus, mis oli aastate järgi Põllutöökoja P. Raamatupidamistalituse andmeil:

Veisepidamine andis talundi kohta.

Returns from Cattle Keeping

	Kogusaagist % Of Gross Returns %			Rahalisest käitississetulekust % Of Total Monetary In come %		
	Kokku Total	Piimast Milk	Muust Other	Kokku Total	Piimast Milk	Muust Other
1985/86	29	23	6	45	37	8
1984/85	27	22	5	48	35	8
1983/84	25	21	4	48	36	7
1982/83	24	20	4	41	35	6
1981/82	32	23	4	53	46	7
1925—86	32	26	6	52	44	8

Nagu selgub, andis veisepidamine 11. a. keskmiselt 32% talundite kogusaagist ning 52% kogu rahalisest käitississetulekust. Ühtsikul aastail on veisepidamise osatähtsus meie talundis küll vähenenud, kuid viimaseil aastail näitab see kindlat tõusu. Veisepidamise kogusaak ning rahalised tulud saadakse piima- ning piimasaaduste realiseerimisest ja muust, nagu tarbe- ning tapaloomadest jne. On oluline teada, et veisepidamise kogusaagi moodustamisel kui ka rahaliste sissetulekute hankimisel on piimal ja piimasaadusil tähtsam koht, kuna 11. a. ja ka 1931—36. a. keskmiselt andsid piim ning piimasaadused 82% veisepidamise kogusaagist ja veisepidamise rahalisest sissetulekuist kuni 84%.

Mitu % talundite kogusaagist moodustab veisepidamise kogusaak, või mitu % talundite rahalisest käitississetulekuist saadakse veisepidamisest, sõltub suuresti veiste toodanguvõimest, saaduste realiseerimishinnast ning üldise veisepidamise tasuvusest. Kuna hea tasuvus tõstab taht tegevuse vastu, võib ka veisepidamisest saada suuremat kogusaaki ning rahalist sissetulekut parema tasuvuse puhul.

Piimakarja tasuvust on selgitatud senini Põllutöökoja Põllumajandusliku Raamatupidamistalituse kahekordsete raamatupidamistalundite andmete põhjal. Selle tasuvus 1936/37. p. a. on selgunud juba eelkokkuvõtte andmeil. Uurimuse aluseks valiti võrdsest L.- kui ka P.-Eesti tüübilisemad talud. Arvutuseks kasutati 19 karja andmeid 323 lehma kohta.

1936/37. p. a. tuli piima- ja laudaväetise tootmiskulu lehma kohta kr 252.08. Võrreldes eelmise aastaga tõusis tootmiskulu kr 18,72 ehk 8,02%. Tootmiskulude tõus on tingitud söödakulude tõusust, kuna pidamiskulu alanes kr 2.78, hoolimata üldisest tööpalkade ja muude kulude tõusust meie põllumajanduses.

1936/37. p. a. piima- ja laudaväetise tootmiskuludest lehma kohta oli pidamiskulu kr 111.24 ehk 44,13% ja söödakulu kr 140.84 ehk 55,87%. Pidamiskulu sisulisel vaatlusel selgub, et kuludest moodustab inim- ning hobusetöökulu kr 67.33 ehk 60,53%, masinriistade ja ehitiste tüür kr 17,13 ehk 15,40%, loomade vananemise läbi tekkinud

väärtuse vähenemine kr 6.46 ehk 5,81%, kapitali %-nõudlus kr 5.95 ehk 5,35%, aluspõhk kr 9.84 ehk 8,84% ja muud kulud kr 4.53 ehk 4,07%.

Eliatissöödaks kui ka 2664 kg piimatoodangu saavutamiseks kulus 1936/37. p. a. 2363 sü. Söödakoostise uurimisel selgub, et vaatlusaasta söödast moodustas jõusööt 446 sü ehk 18,9%, koresööt 842 sü ehk 35,6%, toorsööt 320 sü ehk 13,5% ja karjamaa 755 sü ehk 32,0%. 1936/37. p. a. maksus sü 5,96 s, seega tõusis sü-hind eelmise aastaga võrreldes 0,65 s ehk pisut üle 12%.

Piimatootmiskulud lehma kohta 1932-37. a.

Milk Production Costs per Cow, 1932-1937.

	Pidamiskulud aluspõhuta Kr. Keeping Cost excl. Litter Kr.	Söödakulud laudaväetise Kr. Feed Cost, excl. Stable Manure, Kr.	Kokku piimatootmiskulud Kr. Total Milk Prod. Costs, Kr.	Piimasaak lehma kohta kg Milk Production per Cow Kg	Kg piima tootmiskulu s Milk Prod. Cost per 1 Kg, s.	Võisaak kg Butter Production, kg	Kg või tootmiskulu tööstuskuluta kr. Butter Production Costs per 1 kg excl. Factory Costs, Kr.
1936/37	101,40	115,04	216,44	2664	8,12	108	1,71
1935/36	103,59	95,45	199,04	2558	7,78	108	1,56
1934/35	96,14	90,73	186,82	2389	7,89	99	1,70
1933/34	88,50	88,74	177,24	2115	8,39	88	1,73
1932/33	94,60	87,11	181,71	2082	8,73	80	1,96
1932-36 (4 a. keskm.)	95,68	90,52	186,20	2281	8,16	92	1,78

Piimakarja tasuvust mõjustab tootmiskulude kõrgus, toodangu suurus ning saaduste realiseerimishind. Kuna piimasaaduste hind sõltub suuresti maailmaturust ning selle tõstmine ei ole tootjal võimalik, peab võistlusvõime saavutamiseks püüdma toota võimalikult odavamalt. Seks peab püüdma toota sööti odavamalt ning tõstma toodangut, ühtlasi peab hoolitsema piimakarja eest korralikult ning söödaratsiooni koostamisel pidama silmas õiget seeduva valgu vahet, et tõsta söödatusvust 100 sü kohta.

Piimatootmiskulude võrdlemisel üksikute aastate järgi peab tähendama, et pidamiskuludes on madalseis juba saavutatud. 4 a., s. o. 1932-36. a., keskmiselt tuli pidamiskulu lehma kohta kr 95.68 ehk kg piima kohta

4.19 s. Üksikute aastate järgi oli pidamiskulu piima kg kohta 1932/33. p. a. 4,54 s, 1935/36 ja eelmisel aastal 4,05 s. 1936/37. p. a. on küll pidamiskulu 4. a. keskmisega võrreldes tõusnud kr 5.72 ehk 6%, kuid kuna ka piimatoodang tõusis tunduvalt, tuli pidamiskulu kg piima kohta 3,81 s, s. o. vähem kui eelmisel aastail.

Kuna piimatootmiskuludest lehma kohta 4 a., s. o. 1932-36. p. a., keskmiselt oli söödaku kr 90,52 ehk 48,6%, ning viimaseil aastail näitab see tõusu, tuleb otsida teid selle alandamiseks, mis oleks võimalik odavate valgurikaste koduste söötade tootmise teel. Ka tuleb meie talundis tõsta 100 sü söödatusvust, mis on praegusil andmeil võrdlemisi madal. Nii tootsid raamatupidamistalundis veised 100 sü-ga 1932-36. p. a. 107 kg piima. Viimaseil aastail on küll 100 sü-ga suudetud toota kuni 114 kg piima, seega on söödatusvust paranenud, kuid kontrollkarjadega võrreldes, kus samal ajal 100 sü-ga toodeti 125 ning tõulehmad tootsid isegi 135,5 kg piima, on meie talundis veiste söödatusvust madal ning seda peaks tingimata tõstma, et suudaksime piima-kg toota odavamalt. Kahtlemata on söödatusvuse tõstmise kindlamaks abinõuks karjakontrolli levik ning sellega kaasaskäiv veiste tõuaretustöö.

Piimatootmiskulud lehma kohta 1936/37. p. a. ulatusid kr 216,44 ning 1 kg piima tootmine maksus 8,12 s. Võid saadi lehma kohta 108 kg ja kg või tootmine maksus ilma meierei tööstuskuluta kr 1,71. Eelmise aastaga võrreldes on piima-kg tootmine kalinenud 0,34 s ja kg või tootmine 15 s, kuna aga 4 a., s. o. 1932-36. p. a., keskmisega võrreldes on piima- ning või-kg tootmiskulu jäänud peagu muutmatuks.

On märkimisväärne, et 1936/37. p. a. maksus kg piima tootmine 8,12 s neis talundis, kus piimatoodang lehmal oli võrdlemisi kõrge, s. o. 2664 kg. Kuna üleriiklikult loetakse veise piimatoodangu kõrguseks vaid 1995 kg, on neil raamatupidamistalundite andmeil, kus veise piimatoodang kõigub samus piires, arvutatud ka üleriikliku veisepiimatoodangu kõrguse juures

kujunev piimatootmiskulu lehma kohta, samuti piima- ning või-kg omahind. Selgus, et üleriiklikult maksub piimatootmine 1936/37. p. a. lehma kohta kr 187,79, ning vastavalt sellele maksub kg piima tootmine 9,41 s ja kg või tootmine ilma tööstuskuluta kr 2,02.

Kahtlemata huvitab põllumeest, milliseks võib kujuneda 1937/38. p. a., s. o. praegu piimatootmiskulud lehma kohta raamatupidamistalundite kui ka üleriikliku saagitase-me juures, samuti ka kg piima ning või tootmiskulu.

Lähtudes 1936/37. p. a. piimatootmiskuludest ning arvestades tööpalkade, söötade ja teiste kulude tõusu võib arvata, et raamatupidamistalundite keskmiselt maksub piimatootmine 1937/38. p. a. lehma kohta kr. 246, kui toodang püsib endisel tasemel, s. o. 2664 kg juures. Vastavalt sellele maksub piima-kg tootmine 9,22 s ja kg või tootmine kr 1.98 eelmise aasta kr 1.71 vastu. Üleriikliku, s. o. 1995 kg, lehma piimatoodangu korral võiks piimatootmine lehma kohta maksuda kr 215 ning kg piima tootmine 10,77 s ja kg või tootmine kr. 2,36.

Piimakarja tasuvuse kujunemine 1932-37. a.

Returns from Dairy Cattle Keeping, 1932-1937.

	kg piima tootmiskulu snt. Milk Product per 1 kg, snt.	kg piima realiseerimishind s. Realisation Price of Milk, snt.	Realiseer. + kallim. odavam. snt. Realised dealer + cheaper -, snt.	Sü tootmiskulu s. Production Cost of 1 F. u. snt.	Kõrgema väärdusväärt. s. Toidat F eediteats. Value, snt.	Väärdimata + kallimait - odavam. s. Realised dealer + cheaper -, snt.
1936/37	8,12	6,89	-1,23	5,96	4,57	-1,39
1935/36	7,78	6,40	-1,38	5,31	3,74	-1,57
1934/35	7,89	5,28	-2,61	5,05	2,19	-2,86
1933/34	8,59	5,70	-2,89	5,19	2,43	-2,76
1932/33	8,78	4,71	-4,02	5,15	1,07	-4,08

Piimakarja tasuvuse kujunemisest üksikute aastate järgi saame ülevaate piima-saaduste tootmiskulude võrdlemisel hinnaga, mida põllumees saab piima ning või eest. Kui saaduste realiseerimisest saadud tulu

katab tootmiskulud, on lüpsikari tasunud kõik kulud ühes kapitali %-nõudlusega, ning juhul, kui realiseerimishind on tootmiskuludest madalam, annab piimakarjapidamine kahju.

Tootmiskulude ja realiseerimishinna võrdlemisel selgub, et viimaseil aastail ei ole piimakari suutnud anda normaaltasuvust, küll on see paranenud järjekindlalt. Kui 1932/33. p. a. realiseeriti piima kg 4,02 s ehk 46% alla omahinna, saadi 1936/37. p. a. kg piima realiseerimisel ainult 1,23 s ehk 15% vähem, ku see maksus endal. Piimakarja tasuvus ei ole 1936/37. p. a. paranenud küll samavõrra kui 1935/36. p. a., kuid on siiski rõõmustav märkida, et see paranes ka 1936/37. p. a. võrreldes eelmise aastaga, hoolimata saaduste omahinna tõusust. Lüpsikarja tasuvus selgub ka siis, kui võrrelda või-kg tootmiskulu (tööstuskuluta) piimatööstusist väljamakstava vöihinnaga.

Kuna lüpsikari väärdindab turuta kodused saadused lihaks ja piimaks, on oluline lüpsikarja tasuvust vaadelda sööda väärdusväärtuse seisukohalt, s. o. mis hinda piimakari suudab maksta neile söödud söötade eest. Selgub, et piimakarja tasuvus on tõusnud järjest. Kui 1932/33. p. a. suutis kari maksta sü eest ainult 1,07 s, siis 1936/37. p. a. juba 4,57 s. Seega oli halvemaid 1932/33. p. a., mil lüpsikari väärdindas temale söödud sü 4,08 s ehk 79% odavamalt, kui sü maksus endal. 1936/37. p. a. väärdindas piimakari sü vaid 1,39 s ehk 23% odavamalt, kui sü maksus endal. Võrreldes 1936/37. p. a. sü väärdindusväärtust eelmise aastaga on kari suutnud sü-st maksta 0,33 s enam.

Üheks piimakarja tasuvust mõjustavaks teguriks on toodangu kõrgus. Kõrgema toodangu saavutamisel kasvavad küll tootmiskulud veise kohta sööda- kui ka pidamiskulude osas, kuid saagiühiku kohta tuleb kulusid siiski vähem. See on erusaadav, kuna suur osa pidamiskuludest, milliseid võiks nimetada põhikuludeks ning kuhu kuuluvad ehitiste- ja masinriistade üürid, amortisatsioon ühes kapitali %-nõudlusega, arstimis- ja elatusõdadakulud, ei muutu

kuigi suuresti piimatoodangu muutudes ning koormavad seepärast madala toodangu juures tugevasti saagihikikut.

1936/37. p. a. maksus kg piima tootmine 2664 kg veise piimatoodangu juures vaatlustalundite keskmiselt 8,12 s ning sü väärindati 1,39 s odavamalt, kui see maksus endal; kuid talundis, kus piimatoodang tõusis lehmalt 3467 kg, toodeti piima kg 7,16 s, s. o. ligi 1 s odavamalt ning väärindati sü ainult 0,20 s odavamalt, kui maksus selle tootmine — olgugi et viimaseis talundis oli piimatootmiskulu lehma kohta kr 31,92 kõrgem.

Parima näite toodangu mõjust saagihikiku omahinna kui ka tasuvuse kujunemisel annab ühe kõrgetoodanguse karja tulemuste võrdlus 1936/37. p. a. keskmistega. Piimasaak lehmalt ulatus 4644 kg ning vöi-

rasvatoodang 196 kg. Piimatootmine lehma kohta maksus kr 303,10 vöi kr 86,66 ehk 40% enam 1936/37. p. a. keskmisest tootmiskulust, kusjuures tootmiskulude tõus kr 44,30 toimus pidamiskulude arvel. Sama kari tootis piima-kg 6,53 s, s. o. 1,59 s odavamalt 1936/37. p. a. keskmisest ning väärindas sü 0,23 s kallimalt, kui maksus selle tootmine.

Seega ei saavutata piimakarja head tasuvust mitte ainult kõrgete piimahindadega, vaid seda on võimalik teha ka toodangu tõstmisel ning seks on tarvilik pidamistingimuste ja söödaolude parandamine ning tõuaretustöö. Kui tasuvuse tõstmine toimub tootmiskulude alandamise kaudu, on see võimalik ainult juhul, kui kulude alandamisega ei halvene loomapidamistingimused, millega käib paratamatult kaasas toodangu langus.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

AUTOTRASPORDI ARENG MITMESUGUSEIS MAIS.

DEVELOPMENT OF MOTOR TRANSPORT IN VARIOUS COUNTRIES.

Austria „Arbeitsgemeinschaft für das Kraftwesen“ on koostanud huvitava ülevaate veoautotranspordi arengu kohta mitmesuguseis mais. Selle probleemi uuringut põhjustasid üheltpoolt võrdlemisi arenenud, kuid tõhusate turustamisraskustega võitleva austria autotööstuse huvid. Teisalt, tagasiminekut avaldava Austria autotranspordi võrdlus teiste maadega pidi andma tõuke motoriseerimise taasalendamiseks abinõude tarvituselevõtmiseks. Nii kahanes veoautopark Austrias 1929. a. 1936. a. 0,7% (1936 a. oli liikvel 14 863 veoautot 14 970 vastu 1929. a.) ja uute liikvelelastud veoautode ning autobuste arv vähenes 1936. a. eelmise aasta vastu 4,1% (1936. a. 718, 1935. a. — 749). Peagu kõigis teisis tähtsamais mais laienes veoautode rakendamine tunduvalt.

Kõigepealt on huvitav tuua võrdlusandmeid veoautopargi arengu kohta 1929. a. 1935. a. lõpuni.

Liikvelolevate veoautode arv.

Number of Motor Trucks in Traffic.

	1929	1935	Juurdekasv (%)
1. Palestiina	564	8 700	556
2. Portugal	4 023	8 660	115
3. Itaalia	49 889	105 184	119
4. Tšehhoslovakkia	14 180	29 616	109
5. Norra	13 000	24 410	87
6. Saksa	150 970	260 000	72
7. EESTI ¹⁾	977	1 658	69,7
8. Läti	1 021	1 669	68
9. Hispaania ja Kanaarisaared	48 538	67 448	39
10. Prantsuse	340 000	462 200	36
11. Šveits	13 916	13 670	34
12. Taani	29 000	37 711	30
13. Inglise	347 564	447 929	29
14. Holland	36 500	45 975	26
15. Belgia	46 500	53 700	26
16. Jugoslaavia	2 000	2 525	26
17. Soome	9 445	11 741	24
18. Rootsi	37 351	46 073	23
19. Kreeka	4 250	5 020	18
20. P.-Am. Ühendr.	3 373 193	3 649 935	8

¹⁾ Andmed täpsustatud. Käsitletavas ülevaates toodud andmeil oli juurdekasv Eestis veelgi intensiivsem: käesolevas ja järgmises tabelis toodud võrdluse kohaselt vastavalt 76% ja 48%.

Toodud võrdlusest nähtub, et veoautopark Eestis 1929-35. a. suurenes märksa intensiivsemalt mitte ainult võrreldes enamliku motoriseerimise poolest juba kõrgele astmele jõudnud maadega, vaid ka võrreldes selliste motoriseerimise poolest nõrgemate maadega, nagu näit., Läti, Hispaania, Jugoslaavia ja Kreeka. Arvestamata Palestiinat, Portugali ja Itaaliat, kus veoautopargi tunduv kasv oli tingitud erakordseist asjaoludest, osutab Eesti toodud riigest neljandat kohta.

Vastupidiselt motoriseerimise kiiremale tempole enne maailmamajanduskriisi P.-Am. Ühendriiges, areneb viimane nüüd intensiivsemalt Euroopas (arvatud kaasa Inglise). P.-Am. Ühendriiges on motoriseerimistempo nüüd nõrgenenud tunduvalt. Absoluutselt on veoautopark euroopamaist 1929-35. a. suurenenud kõige enam Prantsuses, siis Saksas ja alles nende järel Inglise. Huvitav on veel märkida veoautopargi absoluutset kasvu Saksas ja Itaalias, kes omavahel võistlevad motoriseerimise alal. Saksas liikvelolevate veoautode arv 1929-35. a. suurenes 109 030 võrra 55 795 vastu Itaalias.

Veoototranspordi areng ilmneb veel enam, kui võrrelda viimasel kahel aastal liikvelelastud uute veoautode ja autobuste arvu.

Toodud võrdlusest nähtub, et Eestis uusi veoautosid ja autobuse on lastud liikvele võrdlemisi intensiivselt. Seejuures lasti mullu Eestis uusi veoautosid ja autobuse liikvele absoluutselt enam kui, näiteks, Ungaris.

Liikvelelastud uute veoautode ja autobuste arv.

	Number of New Motor Trucks and Autobuses put into Service.		
	1935	1936	Juurdekaav (%)
Ungari	189	325	77,5
Soome	1 900	2 770	45,8
Norra	3 010	4 210	39,0
EESTI ¹⁾	302	409	35,4
Saksa	33 798	45 731	35,3
Tšehhoslovakkia	831	1 071	28,9
Inglise	82 582	103 995	25,2
Iiri	1 936	2 408	24,4
Šveits	6 615	8 102	22,5
Holland	4 700	5 240	11,5
Prantsuse	21 065	21 730	3,2

Vaadeldes liikvelelastud ühikute arvu motoriseerimise edasise arendamis- ja vananenud masinate asendamissuukohalt, osutab Eesti viimaseist toodud riigest intensiivsemat motoriseerimistempot. Võrreldes m. a. liikvelelastud uute masinate arvu, näiteks 1929. a. veoautopargiga nähtub, et uute liikvelelastud masinate arv Eestis võrreldes vananenud masinatega osutub suurimaks; järgnevad Norra, Saksa, Inglise, Rootsi, Soome ja Holland. Prantsuses, Tšehhoslovakkias ja eriti Austrias uutest liikvelelastud ühikuist vananenud masinate asendamiseks isegi ei jätku. Seejuures tuleb loomulikult arvestada samuti asjaolu, kui võrd intensiivselt teostati pargiuuendamist vastavals mais teisel viimasel aastail.

¹⁾ vt. märkust eelmisel tabelil.

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Majandusministeeriumi Tööstusosakond andis loa:

■ Tööühingule „Arh. K. Lütüsi Kivitöölise Artel“, Tallinnas, Kopli 38 kivitööstuse sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 10 töölit. Jõuandjaks 2,2 hj. elektrimootor. Valmistatakse igasugu kiviraidetöid, nagu mälestussambaid, portaale, astmeid jms.

■ J. Põntson'ile, Tallinnas, Reimani 15 trikootööstuse ehitamiseks ja sissesead-

miseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 15 töölit. Jõuandjaks 2 hj. elektrimootor. Kootakse trikoorideid ja valmistatakse trikoopesu.

■ O. Lemm'ile, Tallinnas, Liivalaia 26 vorstitööstuse ehitamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 10 töölit. Jõuandjaks elektrimootorid kogujõuga 8 hj. Valmistatakse mitmesuguseid vorste, sinke jm. lihakonserve.

■ A. Haav'ale, Tallinnas, Suur Karja 21

klišeetööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 9 töölisi. Jõuandjaks 0,5 hj. elektrimootor. Valmistatakse klišeid.

■ J. Vannak'ile, Tallinnas, Suur Patarei 18 lukusepatöökoha sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 5 töölisi. Jõuandjaks elektrimootorid kogujõuga 4 hj. Valmistatakse mitmesuguseid lukusepatooteid ja tehakse parandustöid.

■ P. Rennenkampff'ile, Vao vallas, Virumaal, sisseseatud Kaarma piiritusvabrikus töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 5 töö-

list. Jõuandjaks 25 hj. aurumasin. Valmistatakse toorpiiritust.

■ V. Adamson'ile, Juurus, Harjumaal, viljalatööstuse, sae- ja jahuveski sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 15 töölisi. Jõuandjaks puugaasimootorid kogujõuga 90 hj. Kraasitakse ja kedratatakse villa, värvitakse ja hüvestatakse kangaid, jahvatatakse teravilja ning valmistatakse mitmesugust ehitusmaterjali.

■ A/S. „Rotermanni tehased“, Tallinnas, Jaama 1 asuva nisupesumaja seadise ümberehitamiseks ja korraldamiseks.

LAEVANDUS

SADAMATE TEGEVUS (PEALE TALLINNA) SEPT.

OTHER-HARBOURS IN SEPT.

Teisis sadamais samuti nagu Tallinna sadamas näeme sept. tagasiminekut, mis algab tavaliselt sügiskuil. Välissõidust

	saabus:		väljus:	
	sept.	aug.	sept.	aug.
Laevu maht net. rgt.	16 420	20 247	17 190	27 580
Kaupu tn.	1 940	3 805	24 001	25 078
Reisijaid arv	26	1 430	256	1 667

Laevu liikles sadamais sept. tunduvalt vähem kui eelmisel kuul, nimelt 29,7%, arvestades läbikäiku mahu järgi. Kaubavedu vähenes suhteliselt vähem. Üldse ulatus kaupade läbikäik sept. 25 341 tn eelmise kuu 28 383 tn vastu. Kaubavedu koosneb peamiselt väljaveost välismaale; sissevedu välismaalt on teiste sadamate kaudu peale Tallinna tavaliselt väike ja kahanes sept. veelgi võrreldes eelmise kuuga 59,4%. Ka väljavedu vähenes 4,2%. Ligi pool väljaveost läks Pärnu sadamast ja koosnes peamiselt metsamaterjalist; peale selle veeti veel lubjakive ja metsamaterjali Saaremaa sadamaist, telliskive Loksalt ja metsamaterjali N.-Jõesuust.

Reisijatevedu välissõidust jäi sept. hooepis väikeseks, ulatudes 282-le eelmise kuu 3097 vastu. Tagasimineku on seletatav suvitajate ja turistide liikluse lõppemisega.

K. a. 9 kuu jooksul ulatub laevadel veetud kaupade läbikäik välissõidust 119 051 tn eelmise aasta 143 283 tn vastu, vähem seega 16,9%. Tagasimineku toimus väljaveo arvel, veeti nimelt vähem metsamaterjali välja. Reisijaid veeti tänavu 9 kuu jooksul välissõidust teiste sadamate kaudu välja rohkem kui m. a., nimelt 11 103 reisijat, eelmisel aastal samal ajal — 3284. Reisijateveo suuremine teiste sadamate kaudu toimus Tallinna sadama arvel, kus reisijatevedu vastavalt vähenes Eesti ja välismaa vahel liiklevate reisijateveolaevade reisisihtide muutmise tõttu.

Rannasõidust vähenes sept., samuti nagu välissõidustki, tegevus tunduvalt: laevade läbikäik kahanes 21,6% (97 473 net rgt.-lt 76 395 net rgt.-le); kaupade läbikäik vähenes 9,5% (10 516 tn 11 626 tn vastu) ja reisijaid veeti vähem 34,3%, nimelt 13 490 reisijat 20 556 vastu.

Kuna laevade tegevushooaeg rannasõidust hakkab lõppema, on huvitav märkida, et tänavu 9 kuu jooksul oli kaubavedu rannasõidust väiksem kui m. a. samal ajal, nimelt 52 647 tn m. a. 72 894 tn vastu, vähem seega 27,7%. Reisijatevedu oli seevastu tänavu suurem kui m. a. Läbikäik ulatus tänavu 105 634 isikule eelmise aasta 98 812 vastu.

PRAHITURG. — FREIGHT MARKET.

Prahiturg nädalal kuni 3. nov. oli endiselt võrdlemisi rahutu ning vaikne, teatava nõrgenemistendentsiga, kuigi mõned turud, nagu P.-Ameerika viljavedu, näitasid teatavat kõvenemist. Üldiselt jäi prahiturg siiski püsima uute normide juurde, millised on keskm. 20% madalamad sept.-okt. prahtidest.

Viljaturul toimus oodatud ümberkorraldus. Nagu selgus lõplikult, nõrgeneb Argentiina vedu lähemal kuul, kuna P.-Ameerikast suureneb väljavedu. Sellele tuli veel juurde vedu Musta mere NSVL-u sadamaist ja võrdlemisi elav väljavedu Austraaliast, Argentiina vilja väljavedu k. a. kolmel viimasel kuul on arvestatud vaid 1,9 milj. tn, mille tarvis on üle $\frac{2}{3}$ tonnaaži juba prahitud. Seetõttu tuleb sealt prahtimine märksa nõrgem kui m. a. Ka uue lõikuse algul, s. o. 1938. a. I veerandil, arvestatakse märksa väiksemat väljavedu (ca 50%) kui k. a. Eriti mõjub maisiveo vähenemine. Seevastu tõuseb viljavedu P.-Ameerikast — Kanadast kui ka Ühendriigest. M. n. prahtimisel oligi väga laialdasi tehinguid Ameerika Gulf-sadamaist, osalt Kanadast, nii et siin lõpu poole prahid isegi kõvenesid. Ka Austraaliast tehti mitmeid prahte. Musta mere prahtimine oli nõrk, tehti vaid üksikuid tehinguid. Prahid kujunesid järgmisiks:

L.-Ameerika S. Lorenzo — pp. Inglise 30/— per tn, nagu
 " — Antwerpen 23/6 " (lepitud
 " — Taani 32/— "
 P.-Ameerika Galveston/N. Orlean — Antwerpen, Inglise
 4/8 per qr.
 Gulf-sadamad — Antwerpen 4/8 per qr.
 St. Lawrence — Antwerpen 4/6—47/8 per qr.

L.-Austraalia — Inglise/Kont. — 40/6 — 41/9,
 Lääne-Austr 2/—2/6 rohkem.

Must meri — Antwerp./Rotterdam 20/—20/6,
 Inglise 1/—2/6 rohkem.

Üldse oli viljaveoturg võrdlemisi elav ja prahid tõmbusid veidi pinevamale, olles siiski langenud võrreldes kõrgema tasemega sept./okt., keskmiselt 20%. P.-Ameerika prahid aga olid seejuures üle 25% kõrgemad juuli/aug. prahtidest.

Teisil üle-ookeaniturgudel iseloomustavamad prahid olid:

Suhkur Kuuba — Inglise 26/—
 Riis Saigon — Bordeaux 45/—
 Oad Dalny — Rotterdam 42/6

Vahe- ja Musta mere väljaveoturg oli metallimaakide alal võrdlemisi elav. Ilmus ka uue lõikuse puuvillaseemneid ja mõnesid viljaveoprahte Mustalt merelt. Prahihinnad võrreldes eelmise nädalaga näitasid väikest lõdvenemist:

Süteveol üle ookeani kui ka Euroopas ja Balti merel oli tegevus tagasihoidlik ning prahid nõrgenesid veidi peale Inglise/Kontinendi vedude, maksti:

Cardiff — Aleksandria	8/6 — 8/9
Brist. kanal — W. Itaalia	8/6 — 8/9
" — Lääne-Vahemeri	8/0 — 8/9
" — Las. Palmas	9/—
" — La Plata	11/6—12/6
" — Lissabon	8/3 — 8/8
" — Rouen	6/6 — 6/—
Newcastle — Helsinki	3500 tn. 6/3
" — Kopenhaagen	2100 tn. 7/—
" — Oran	3000 tn. 9/—
Sunderland — Aleksandria	5500 tn. 10/—
" — Oran	5000 tn. 9/6
" — Kopenhaagen	3100 tn. 6/4 $\frac{1}{2}$
Blyth — Mantyluoto	3500 tn. 6/9
Tyne — Göteborg	2100 tn. 6/6
Danzig — Norrköping	1600 tn. 6/—

Metsamaterjalide veoturg, vaatamata sesooni lõpulejõudmisele, oli võrdlemisi tagasihoidlik ning prahid püsisid m. n. tasemel, olles 5/—8/— alla sept./okt. kõrget taset. Haruldaset soojad ilmad lubavad Soome ja Vene sadamais pikendada sesooni, nii et laevadel on siin veel tööd, kuna palju metsa on alles välja viimata. Laevaomanikel ei ole seetõttu põhjust suruda prahte alla, seda enam, et metsahinnad püsivad endiselt kõrged. Mõnedest viimase nädala prahtidest nimetame:

900 Std. propse Riia — Antwerpen 48/— nov.
 1150 " " Riia — Hull 53/—
 650 " " Riia — W. Hartlepool 52/6
 700 Std. DBB Hernösand — Antwerpen 54/—
 450 Std. Hernösand & Stugsund — Ghent 56/—

Ajalepinguprahtimised olid õige tagasihoidlikud, kuna prahtijad jäid ootavale seisukohale prahituru kõikumuse tõttu. Vähesed prahtimised, milliseid tehti suuremale tonnaažile, olid märksa madalamad kui eelmise kõrge taseme juures, kus eriti ajalepinguprahid olid kõrged: 7900 dw. tn Jaapani- ja

ida-sõiduks 5 kuud, 7/6 (eelmine kõrgem praht oli 13/6) tšili salpeetri veoks 7000 tn laev 6/3, üheks reisuks, 8200 dw. tn 5/6,

1 reis Pärsia lahte. Kui nimetada, et okt. olid need prahid 8/—9/-, näeme, et siin on ta-gasimineks võrdlemisi suur.

LAEVADE MÜÜGITURG. — SALES OF SHIPS.

Prahituru nõrgenemise mõjul muutus laevade müügiturg õige elavaks. Ilmus müügile väga rohkel arvul vananenud tonnaaži, mida omanikud tahavad nähtavasti veel realiseerida, kasustades viimase aja kõrgeid laevahindu. Eriti rohkesti tuli müügile skandinaavia laevu. Kuid tehinguid tehti väga vähe, kuna ostjad ei mõtle maksta küsitavaid kõrgeid

hindu ning võib eeldada hindade langust. Ise-loomustavaks on seejuures, et Taani on teinud takistusi üle 20 a. laevade ostuks ning säärane keeld kehtib Norras juba ammu, üldiselt võib eeldada lähemas tulevikus vananenud tonnaaži hindade langust, mistõttu ostmisega võib ka meil soovitada ootavale seisukohale jäämist. Viimaseist müügest nimetame:

A/1 „M. L. Schiaffino“	4004 br.-tn. ehit. 1909 a.	Survey 1932, müüdüd Prantsusse	£ 28 000
„Ino“	1240 „ „ „ 1899 „	„ 1933	£ 9 000
„Eftychia Vergotti“	5535 dw. tn. „ 1909 „	„ 1935, „ Kreeka	£ 25 000
„Castro“, 2-he tekiline	1285 „ „ 1910 „	„ 1935, „ Inglisse	£ 23 000
„Polymnia“	4937 br.-tn. „ 1907 „	„ 1937, „ Kreeka	£ 40 000

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Võituruseisundi areng toimus m. n. edasi paranevas suunas. Taani võihind tõusis Londonis 159—160 š-le cwt m. n. 150—152 š vastu. Seetõttu noteeriti taani ametlikuks võihinnaks Kopenhaagenis 296 TKr 100 kg, tõustes 19 TKr 100 kg kohta. Meie võihinnaks noteeriti Manchesteris 154—156 š cwt m. n. 149—151 š vastu, tõus seega 8 s. kg-lt. Vaatamata hinnatõusule jäeti meie eksportvõid hinnanoteering endiseks, s. o. 205 s. kg. Turutendents rahulik.

Võihindade tase tõusis Inglises suhteliselt okt. enam kui sept. võrreldes m. a. sama kuuga. Nii oli üksikute maade võihind okt. keskmiselt Londonis (sulgudes m. a. sama kuu): Uus-Meremaa 137/- š (99,9 š. d.), Austraalia 136/9 š. d. (100/-) ja Taani 145/-š. (122/6 š. d.) cwt. Eesti võihinnanoteering oli okt. Manchesteris 139 š cwt m. a. sama kuu 102 š vastu. Seega paranesid võihinnad: Uus-Meremaa — 37%, Austraalia 37%, Taani 18% ja Eesti 36%.

Või sissevedu okt. Inglisse oli Austraaliast ja Uus-Meremaalt 539 700 kasti m. n.

530 500 kasti vastu. Loodetav või sissevedu nov. samust maist ulatub 561 000 kastile, jäädes seega väiksemaks kui m. a. nov. Dets. on loota aga sisseveo suurenemist. Võitoodang Austraalias on m. a. tasemel, kuid Uus-Meremaal on võitootmine praegu väiksem kui m. a. samal ajal. Euroopa karjamajandusmaist on võipakkumine näidanud järjest vähenemist, olles tühtlasi ka okt. algusest alates väiksem kui m. a. Seejuures on aga üksikuis mais või väljavedu kujunenud erinevaks. Võib arvata, et võipakkumine euroopa karjamajandusmaist kujuneb ka nov. ja dets. väiksemaks m. a. samust kuist.

Võitagavarade liikumine Inglises toimus okt. edasi langussuunas. Nii oli võid külmutusmajades 23. okt. 377 000 kasti 25. sept. 595 000 kasti vastu. Seejuures oli tänavune võitagavarade seis tunduvalt väiksem m. a. samast ajast, mil hinnati võitagavarade seis 943 000 kastile. 1935. a. okt. lõpul oli võid külmutusmajades 610 000 kasti, s. o. samuti enam kui tänavu.

Või väljavedu Rootsist oli k. a. sept. 52 699 cwt m. a. sama kuu 36 360 cwt vastu, suurenedes seega 45%. K. a. esimese 9 kuu jooksul veeti võid Rootsist välja 360 570 cwt, s. o. 30% enam kui m. a. samal ajal. Kogu väljaveetud võist läks Inglisse 45% ja Saksa 55%, s. o. samas vahekorras, nagu see toimus m. a. samal ajal.

Või väljavedu meilt oli okt. 1445 tn m. a. sama kuu 649 tn vastu, suurenedes seega 123%. K. a. esimese 10 kuu jooksul tõusis või väljavedu koguselt 11 289 tn-le m. a. sama aja 9051 tn vastu. Seega tõusis või väljavedu koguselt k. a. esimese 10 kuu jooksul 2238 tn ehk 25% võrreldes m. a. samal ajal väljaveetud kogusega.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul ilmnes kindlam tendents. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering Londonis jäi püsima endisele tasemele, s. o. 83 š tsn. Peekoni sissevedu sept. ületas 4% m. a. vastava kuu.

ja elussigade eest:

90—120 kg raskused	62 s.	eluskaalu-kg
121—160 " "	66 " "	" "
üle 160 " "	62 " "	" "

K. a. esimese kolme veerandi sissevedu tõusis 5 167 000 tsn-le 4 886 000 tsn vastu m. a. Seega ületab k. a. peekoni sissevedu 281 000 tsn ehk 6% m. a.

M. n. tapeti eksporttapaajades 1 359 siga 1 505 vastu eelmisel nädalal, kuid sigade üldlääbikäik tõusis 3 914 seale 3 075 sea vastu eelmisel nädalal. Seega näitab toodang juba tunduvat hooajalist tõusu.

Peekoni sissevedu suurenes peamiselt Kanada arvel, kust sissevedu tõusis 42%. Seega tõusis ühtlasi Briti maade osatähtsus peekoni sisseveos 28%-le 22% vastu m. a.

Saksa saadeti möödunud esmaspäeval kolmas saadeti elussigu ca 1 800 siga. Kogusummas on saadetud senini Saksa 5 200 siga. Esimese 9 kuu jooksul vedas Saksa sisse 234 500 elussiga, seega 8% vähem kui m. a. Sisseveos on esikohal Taani 42%, teisel kohal Poola 15%, kolmandal Leedu 10% ja Läti viiendal 6%. Eestist ei ole esimese 9 kuu jooksul sigu Saksa veetud, kuna väljavedu algas alles m. kuul.

K. n. maksivad eksporttapaajad peekon-sigade eest järgmisi hindu:

Tapakaalud	I sort	II sort	III sort.	IV sort
60 — 72 kg	88	83	Siseturuhinnad	
55,5—59 "	83	79		
72,5—75 "	83	79		
75,5—80 "	79	75		

TAPALOOMADE JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

M. n. oli veiste pakikumine tagasihoidlikku nõudmist arvestades suur, kuid hooaegsuse tõttu siiski vaid keskmine. Nõrka veiselihandõudmist põhjustab peamiselt lamaste ja kodulindude turustamise hooaegsus. Praegune nõrk tendents võib kesta veel paar nädalat, kust peale on loota juba väikest tendentsi kõvenemist. Päeviti maksti veiseist m. n. eelviimasest nädalast küll veidi paremat hinda, ent nädala keskmiselt jäi hindade tase endiseks. Nii maksus suurmtüügil veiselihha:

Nuumatud lehmaliha maksus 45—48 s., keskmisil 35—38 s. ja lahjadel 30—33 s. kg.

Suured pullid: rammusad 40—44 s. ja keskmised 38—40 s. kg.

Mullikad (eluskaal 120—300 kg): rammusad 40—42 s., keskmised 35—38 s. ja lahjad 30—35 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 40—42 s., keskmised 35—38 s. ja lahjad 30—35 s. kg.

Veiste eluskaaluhinnad vastavalt nimetatud rammusussortidele: pullid 22—24—29 s. kg, lehmad 14—21—30 s. ja mullikad 22—28 s. kg.

Turustades veiseid lihakaalu alusel, kus nahk ja pudemed jäävad ostjale, tuleb nimetatud lihakiilo hinnale arvata naha ja pudemete arvel juurde pullidel 10—12 s. ja lehmadel 12—14 s., nii saame n.n. tapakaalu hinna.

Vasikate pakkumine püsib eelmiste nädalatega ühtlasel tasemel — väike. Tapetud vasikad maksuvad tihes nahaga: nuumatud 70—75 s., keskmised 65—70 s. ja lahjad 55—60 s. kg. Eluskaaluhinnad sõltuvalt nimetatud sortidest 35—45—50 s. kg. Tendents kindel.

Lammaste pakkumine üle keskmise. Nõudmine hea. Hinnad kõvenesid ning eeloleval nädalal on loota siseturukaubal veelgi väiksem tendentsi paranemist. Tapetud lambad ilma naha ja pudemeteta maksusid: rammusad 48—50 s., keskmised 45—48 s. ja lahjad 40—45 s. kg. Lammaste eluskaaluhinnad 28—33—36 s. kg.

Hinnas tõusis ka lambaliha eksportnoteering 5 s. kg-kt. Nii maksub eksportlambaliha 75—80 s. kg. ning eluskaalu järgi vastuvõtmispunktis 33—36 s. kg.

Sealiha pakkumine püsis ühtlaselt koguses keskmine nagu eelmisel nädalal. Tendents püsiv ning võib isegi veidi kõveneda. Tapetud sead tihes peade-jalgadega maksusid: noored ja peekonkaalulised 80—82 s., lihasead 78—80 s. ja rasvasead 75—80 kg. Elussead maksusid 62 s. kilo.

Hinnad teiste linnade turgudel (s. kg.)

	Sealiha	Veiseliha	Vasikaliha	Lambaliha
Tartu	80—100	35—50	40—50	45—55
Pärnu	85—100	50—60	45—60	50—55
Valga	85—95	50—58	50—58	50—58

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

M. n. võis kanamunaturul märkida hinnade paranemist, mistõttu ka meie eksportmaade hinnanoteering paranes 120 s-le kg, s. o. 5 s. kg-kt. Siseturumunade hinnaks noteeriti samuti 5 s. kg kõrgemaiks, s. o. 90 s. kg franko kogumispunkt.

Kuna euroopa tähtsamais munatootjais mais on noored kanad alustanud munemise ja imad püsivad praegu soojad, võib arvata, et praegune munahind on k. a. väliseturul jõudnud juba haritippu. Siseturul võib aga munahinna tase näidata veelgi tõusutendentsi edasi.

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas.		1937. a.	1936. a.	1935. a.
	1./XI 7./XI 1937	25./X 31./X 1937	1. I kuni 7./XI	1. I kuni 8./XI	1. I kuni 10./XI
VÕI (tonni) Butter (tons)	—	689,8	11 280,5	9206,9	9758,4
Sellest:					
Saksa . . .	—	62,8	4251,9	3822,0	3787,6
Inglise . . .	—	625,9	6860,9	5236,6	5889,7
MUNAD (tuh. tk.) — Eggs (1000)	—	1512	33649	41800	45055
Sellest:					
Inglise . . .	—	824	5353	17020	21803
Saksa	—	1080	32072	20882	18856
PEEKON (tonni) — Bacon (tons)	48,4	43,1	1329,6	1906,1	1946,6
LINA (tonni) Flax (tons)	31,1	44,0	5145,7	6309,8	4500,0
Sellest:					
Inglise . . .	—	—	1722,2	2735,3	2880,1
Belgiasse . .	—	—	201,5	231,9	70,3
Soome	20,9	6,6	301,3	465,3	140,3
Saksa	—	37,4	2174,0	1200,4	1097,3
Prantsusse . .	—	—	532,3	1581,3	10,3

	Sealiha	Veiseliha	Vasikaliha	Lambaliha
Võru	90—100	45—50	45—50	50—55
Narva	100—110	50—55	55—60	55—60

Nahkade hinnad: Veisenaahkade hinnad püsivad. Toored veisenaahad maksuvad 93 s. kg. Vasikanaahad 5.50—5.75 kr. tk. Lambanaahad 2—4 kr. tk. ning hind sõltub peamiselt villa pikkusest. Hobusenaahad 13—15 kr. tk.

Kanamunade väljavedu oli meil k. a. okt. 5,2 milj. tk. m. a. sama kuu 5,05 milj. tk. vastu. Seega eksportisime mune okt. 170 000 tk. võrra enam kui m. a. samal kuul. K. a. esimese 10 kuu jooksul ulatus kanamunade väljavedu 38,6 milj. tk-le. Seega on k. a. kanamunade väljavedu siiski 2,5 milj. tk. võrra väiksem kui m. a.

Siseturul maksusid kanamunad s. paar:

Tallinnas	11—14	Valgas	11—13
Tartus	12—14	Rakveres	14—15
Viljandis	13—14	Narvas	14
Pärnus	13—15		

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad püsivad. Piimahindadeks noteeriti noteerimiskomisjoni poolt 8. nov. s. a. Tallinna kohta: I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 13 s. l ja müügil piimatööstustele 12 s. l. II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 11 s l ja piimatööstustele 10 senti liiter. Kui eelmise nädala algul maksid mõned kauplused Tallinnas II valiku rõõskpiima eest talupidajatele veel 10 senti liitrist, siis nüüd makstakse juba üldiselt 11 s. Vaid Nõmmel makstakse talupidajale mõnel pool veel 10 s liitrist. Praeguse väikese pakkumise juures püsib nõudmine piima järele väga heana ja talupidajatel ei ole tihti piima anda nii palju, kui soovitakse.

Ühenduses üldise piima- ja võihinna tõusuga tõsteti ka novembri algusest Nõukogude Venesse mineva piima eest väljamakstavat alushinda $\frac{1}{2}$ sendi võrra. Nii makstakse praegu Venesse mineva 3,2% rasvasusega piima eest 10,5 senti liitrist ja iga 0,1% eest, mille võrra rasvaprotsent on üle selle,

lisaks 0,2 senti. Nii saavad piimatühingud 4% piima eest praegu 12,1 senti.

Väikemüügil maksus piim linnade piimakauplustes möödunud nädalal (senti liiter):

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinn	18—19	—	15—16	12—13
Tartu	14—15	11—12	—	9—11
Narva	16	—	—	12
Pärnu	17—18	13	—	12
Rakvere	14	—	—	11
Viljandi	15	—	—	11
Võru	—	—	—	9—10
Valga	14	—	—	10—11
Petseri	—	—	—	11—12

Eelmisel nädalal tõusis piimahind väikemüügil tunduvalt. Eriti suur oli tõus Narvas, kus eelmisel nädalal maksti 10—11 s. l, nüüd aga 12 senti. Mõnes linnas on piimahind siiski väga madal, kui arvestada praegust võihinda. Müüakse kauplustes veel välja 9 sendiga, kui võtta sealt maha kaupmehe vahetasu, jääb järele 8 senti, millest suuremat hinda saadakse aga piima meiereisse viies.

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Asjaavaldatud andmete põhjal ületab tänavune Argentiina nisukasvupind m. a. 22%. Endiselt püsivad ka väljavaated kujunevaks saagiks head. Kuna Argentiina suuremad kasvupinna ja rahuldavad saagiväljavaadete teated avaldati ajal, mil NSVL-u, Balkani ja ka India esinesid suurendatud pakkumistega maailmateraviljaturul, mõjustas see otseselt teraviljahindu nõrgendavalt. Hindade langus avaldus Euroopa kui ka Ameerika turgudel. Nisul ilmnis suurem langus Winnipegis, kus nädala keskmine hind langes e. n. 16.38 kr-lt 15.06 kr-le ehk 8,1%, kuna teisil turgudel oli hinnatõrjendamine tunduvalt tagasihoidlikum ja kõikus 4—4,5%. Nii noteeriti nädala keskmiseks nisuhinnaks Chicagos 12.31 kr. (e. n. 12.90), Hamburgis 21.70 kr. (e. n. 22.65) ja Liverpoolis 17 kr. (e. n. 17.79) kv.

Samuti nagu nisul, oli ka rukkil hinnalangus Winnipegis kõige silmatorkavam, kusjuures nädala keskmine hind — 11.18 kr. kv — oli madalam e. n-st 5,3%. Chicago noteering langes ligi 4% ja Hamburgi oma

0,7%. Ühes toiduviljadega nõrgenes ka maisihind ja langes e. n. 8.35 kr-lt 8.11 kr-le kv ehk 2,9%.

Rahvusvahelise Põllumajandusinstituudi andmeil ületab tänavune kogu maailma nisutoodang 9% m. a., kusjuures eksportmais omatarvidusest ülejääv kogus tõuseb 18,1 milj. tn-le, kuna samaaegne importriikide sisseveotarve moodustab 14,5 milj. tn. See-ga annab tänavune nisutoodang maailmas aastatarvidusest 3,6 milj. tn-se ülejäägi, mis juba olevate tagavaradega tõuseb uue lõikusaasta (1. aug.) alguks 6,5 milj. tn-le. Kuna viimaseil aastail tähtsamais nisu ekspordiks tootjais mais ebaõnnestunud lõikuse tagajärjel langesid ühest lõikusaastast teise üleminevad nisutagavarad, täienevad tänavuse parema lõikusega tagavarad ja tõusevad enne kriisi olnud normaalaastate tasemele.

Väikemüügihinnad üksikuil turgudel jäid enamvähem eelmise nädala tasemele ja olid rukkil 15—16 s., nisul 21—22 s., odral 15—17 s. ja kaeral 11—12 s. kg.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Kuigi ligi paar kuud kestnud turunõrgenemise tagajärjel langes linahind ca £ 20 inglise tonnilt ja eriti tugev langus oli viimasel nädalal, mil nädala kestel hinnati meie lina £ 5 — £ 6 madalamalt senisest, ei tunne ketrusvabrikandid huvi linaostmise vastu.

Teise märkimisväärt nähtusena tuleks nimetada, et hinnas on langenud ainult NSVL-u, Balti riikide ja poola lina, kuna Lääne-Euroopas belgia, hollandi ja prantsuse lina juures võidakse ainult madalamate sortide juures konstateerida teatud nõrgenemist, kuna kõrgema kvaliteediga belgia lina on turul väga nõutav kaup ja hind püsib endine.

Edasi ajavad monopolimaad kindlalt hinnahoidmispoliitikat, NSVL-du viimane linamüük ca 2000 tn teostati hinnaga £ 47—48 kullas fob kasteleo IV gr I sordi alusel, mis vastaks cif-hindadele £ 80 — £ 82 inglise tonnilt, kuid šoti turul pakutakse NSVL-u lina juba £ 74 eest cif. See näitab, et on teatud arv vaheltkauplejaid, kellede huvides on suruda linahinda alla.

Läti linamonopol ei ole uuest saagist lina veel pakkunud müügiks ega teinud teatavaks ka selle hinda.

Küll on aga tehtud linapakkumisi leedu, poola ja meie ärimeste poolt, millised pakkumised on enamasti märksa madalamad monopolimaade poolt hoitud hinnast. Igale madalale pakkumisele ei järgnenud tehinguid, sest ostjad on hinnalanguse momentidel alati tagasihoidlikud ja loodavad veel suuremale hinnalangusele.

Nagu kuulduv ustavaist allikaist, tehti neil päevil tehinguid eesti linaga £ 63 fob hindade alusel.

Kuigi suvine hinnatase oli erakordselt kõrge ja väikese pakkumise abil ketrusvabrikuilt nõuti viimast, ning talvise hooaja hinda kalkuleerides tuli see arvestada märksa madalamalt, ei saanud kujutleda säärast järsku ja suurt hinnalangust, mis nüüd tuli ilmsiks. Kuigi linaturu nõrgenemisele aitasid kaasa puuvillahindade erakordne langus ja segadused mitmel linasaadusi tarvitajail turgudel, ei kutsumuks see esile siiski säärast hinnalangust, vaid praegust linaturu järsku langust on põhjustanud suurel määral spekulatiivsed te-

hingud, kus leitakse olevat kasulikuks osta lina kallilt sisse ja müüa odavalt.

Et monopolimaad on jäänud oma seisukohataude enam-vähem kindlaiks ja Lääne-Euroopa linahinnad ei ole nimetamisväärselt langenud, on enam-vähem ka selge, et hinna allaviimisel on kasutatud suuremal määral järelejäänud vabaturumaid, millised küll enam ei domineeri linaturul, kuid säärasel pinevusmomentidel ka väiksemate partiide pakkumine alla turuhinda häirib turgu ja muudab olukorra veelgi nõrgemaks.

Linahinnad šotis.

	8. XI 37	27. X 37
Võru-Petseri R	£ 67—68	£ 78—74
Pärnu ülepuhastatud R	£ 65—66	£ 72—78
Pärnu takk I sort	£ 49—50	£ 53—54
Läti-Livoonia R	£ 69—70	£ 74—75
NSVL-u kasteleo IV gr. I s.	£ 74—75	£ 78—79

Viimase nädala linahinna langus on seega õige tugev.

Kuigi hinnalangus on erakordne, vaadatakse sellele kui spekulatiivsele hinnaallasurumisele ega peeta sugugi võimatuks, et spekulandid peavad võtma suuri kahjusid, kui linahind peaks stabiliseeruma kõrgemale tasemele.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 5. XI 37 Tallinna börsil noteeriti linakokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu s. kg-lt.

	Võru- ja Petserinmaal	Mujal Eestis
R	110	108
HD	101	99
D	92	90
OD	83	81
LOD	74	72
H	65	63
takk I sort		72
" II "		62
" III "		52

Tendents langev.

Seega on hind langenud võrreldes eelmise nädalaga 5 s. kg-lt.

Kuna meie siseturul ruttab hinnalangus tavaliselt ette välisturust, võime ka praegu konstateerida sama nähtust. Petseri turule toodava lina eest tavalisil turupäevil ei maksta enam üle ühe kr. kg-lt R-sordi alusel.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

Kartuliturul praegu erilist elavust pole märgata. M. n. saadeti välismaale umbes 2000 kv. kartuleid, millest suurem osa läks Rootsi.

M. n. toodi väikesel määral Tallinna ladesse varast kollast. Kuid k. n. enam ei võeta seemnekartuleid vastu. Seemnekartulite väljaveos valitseb endiselt seisak. Mõned väikesed saadetised on läinud välja, kuid see kuigi palju mõju pole avaldanud tagavarade vähenemisele.

Lääne rannas on juba lõppenud purjekatega kartulite väljavedu Rootsi. Arvatavasti

edaspidi saadetakse kartuleid Rootsi Tallinna ja Paldiski kaudu.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 8. nov. s. a. noteeriti järgmised hinnad:

1. Söögikartul Lääne rannas kr. 2.20—2.50 kv., Viru rannas kr. 2.00—2.20 kv.

2. Tööstuskartul: tärkliisvabrikutes; 10 senti tärkliise kg ehk kr. 1.80—2.20 kv.; piiritusvabrikutes; 10—12 senti tärkliise kg ehk kr. 2.00—2.40 kv.

Tendents kindel.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Õunaturul valitseb praegu sibulõuna pakkumine. Hind on võrreldes m. n. veidi tõusnud. Keskmise suurusega, võrdlemisi puhtast sibulõunast nõuti 20—25 s. kg, kastiviisi 20 s. kg. Otsitav õun on praegu kuldrenet, mille parema valiku kg-st nõutakse kuni 50 s. Antonovka on lõppemas, hästi säilinult teda enam saadaval ei ole, kg-st nõutakse 12—15 s.

Õunaekspordi alal sai m. n. täis Soome väljavedada lubatud õuntekontingent 300 tn. Nädala lõpul saadi aga veel lisakontingent 100 tn, millest arvatakse jätkuvat tänavuseks väljaveohooajaks, sest ekspordikõlblik kaup hakkab jääma juba väheseks. Nagu näid selgunud, on Saksa ja Inglisse eksporditud õunad jõudnud hästi kohale ja nendega on jäädud rahule. Inglisest saadi kõrgemat hinda võrreldes Saksa. Riiklik juurdemaksusumma kg kohta ei ole veel selgunud.

Aedvilja eksporditi 1.—7. nov.:

Õunu	65 478 kg	Sibulaid	2 100 kg
Sigureid	69 150 „	Konservkurke	5 275 „

Õuntest saadeti 55 473 kg Soome ja 10 000 kg Saksa. Sigurid, sibulad ja kurgid läksid kõik Soome. M. n. läks provisaadetistena Soome ka 76 kg õuna- ja 184 kg ploomikonserve.

Tallinna turul maksusid 8. nov. väikemüügil:

Õunad	10—45 s. kg	Kaalikad	8—10 s. kg
Tomatid, väl.	20—50 „ „	Kõrvitsad	10 „ „
„ kasvum.	100—150 „ „	Mäerõigas	125—200 „ „
Sibulad	27—30 „ „	Jõhvikad	80—35 „ „
Peakapsas	3—5 „ „	Pähklid	100—150 „ „
Hapukapsas	10 „ „	Hapukurgid	1—3 „ tk.
Porgandid	8—10 „ „	Lillkapsad	15—50 „ pea
Peedid	10—15 „ „		

Aedsaaduste suurmüügihinda Börsikomitees m. n. ei noteeritud.

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. vähese kalasaagi tõttu arenes kala-kauba väljavedu nõrgalt. Suuremas koguses eksporditi ainult värsket ja elus angerjat, millised varem püütud Saare rannikvetest ja säilitatud sumpades.

Nädala kestel veeti välja kala ja kala-kaupa 22 200 kg, sellest angerjat 14 700 kg, haugi 4 800 kg., koha 550 kg ja kalakonserve 2 150 kg.

Angerjat läks Saksa eluskalana 10 000 kg ja värskena 4 200 kg, Rootsi elusangerjat 500 kg.

Haugi veeti Rootsi eluskalana 3 100 kg ja värskena Inglisse 1 000 kg, Rootsi 300 kg, Prantsusse 200 kg ja Šveitsi 200 kg.

Koha — Rootsi.

Kalakonserve: Saksa ja Tšehhoslovakkiasse.

Siseturu-kalakaubanduses esineb tähtsama müügiobjektina peipsi ahven, millist müüdi vastavalt kvaliteedile ja suurusele Tartus 5—30 s kg ja Tallinnas 12—30 s kg. Meerahvenat müügil vähe, hind — 35—45 s kg. Võrdlemisi rahuldavas koguses oli müügil

Tartu turul odavamaid kalasorte: särgi 10—20 s kg, Võrtsjärve kiisku 8—13 s kg ja teivisi 15—20 s kg.

Kallimaid kalasorte, nagu koha, latikat j. t., müügil vähe.

Tallinna turule tuli rohkesti meresliga müügihinnaga 60—65 s kg.

Lõhe ja iherust müügil ainult mõni üksik, nõrga kvaliteediga kala, mistõttu hinnad on madalamad m. nädalast. Kudenud lõhi 100—150 s kg, lõigatult 160—200 s kg.

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s kg:

	Tallinn 6. XI	Tartu 6. XI
Lõhi, värsked	100—150	—
Lõhi, värsked, lõigatult	160—200	—
Siig, värsked	60—65	55—70
Angerjas, värsked	120—170	220
Koha, värsked I valik	100—130	80—100
Koha, värsked II valik	60—80	60—80
Haug, värsked	40—45	30—50
Latikas, värsked	40—50	30—50
Ahven, värsked, Peipsi	12—30	5—30
Ahven, värsked, mere	35—45	—
Vimb, värsked	40—45	30
Koger, värsked	40—50	60
Linask, värsked	70	60
Särg, värsked	15—30	10—20
Säinas, värsked	40—45	25—30
Rääbis, värsked	—	70
Luts, värsked	—	30
Teib, värsked	—	15—20

Tallinn 6. XI Tartu 6. XI

Räim, värsked	20—25	30
Kilu, värsked	—	—
Tursk, värsked	12—20	20
Lest, värsked	30—35	—

Räimekaubanduses valitseb endiselt pinev seisund. Meie rannikvetes, arvatud välja üksikuis püügirajoones, on räimetoodang äärmiselt kehv, kuid nõudmine siseturul elav, mistõttu turunõuete rahuldamiseks hakati vedama värsket räime sisse Soomest. M. n. lõpul oli Tallinna turul müügil suuremas koguses soome räimi 20 s kg.

Okt. kestel toodi aga Soomest 51 tuh. kg räimi, kuna m. a. värsked räime sissevedu ei olnud. Samuti nõrgalt areneb kilukaubandus. Et kodumaist värsket kilu on müügil õige piiratult, nõudmine kilule aga endiselt suur, tõusis ka soome kilu sissevedu. Okt. kestel toodi Tallinna ja Kunda sadama kaudu värsket kilu 136 tuh. kg 45 tuh. kr. väärtuses. Soome kilu kvaliteeti ei saa pidada rahuldavaks, sest neis leidub õige tunduva osa peenräämi. Kodumaise kauba vähesuse tõttu tuleb seega leppida kui paratamatusega.

Turski müügil rohkesti Tallinna kui ka sisemaa-turgudel. Tallinnas küsiti ja maksti 12—20 s kg-st.

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIVA

31. oktoobril 1937. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — Reserves:		1. Põhikapital — Capital	5 000 000,—
kuld, rahas ja kangides	84 218 799,88	2. Tagavarakapital — Reserve Fund	908 496,77
välisraha	16 229 078,86	3. Jooksvad kohustused: — Current Liabilities:	
2. Vahetusraha — Subsidiary Coin.	959 714,24	a) pangatõhked liikvel	50 327 099,—
3. Sisevekslid: — Home Bills:		b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	10 781 097,96	valitsuse	22 357 147,28
põllumajandusl.	2 518 465,56	pankade	9 374 615,48
metsatööstusl.	71 701,20	teised	2 714 282,97
4. Laenud: — Loans and Advances:		4. Muud passivad — Other Liabilities	34 448 045,68
valitsusele	—		12 266 043,88
teistele *)	12 904 354,28		
5. Kinnis- ja vallasvara — Immovable			
Property and Equipment	3 893 651,48		
6. Muud aktiivid — Other Assets	21 930 886,89		
	102 947 685,28		102 947 685,28

Kattevara vahetõhked jooksvate kohustustega: } 59,50 %
 Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 1 907 643,14
 Includes Ektr. 1 907 643,14 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

INGLISE. Briti majandus 1937. a. —

Briti majandusseisundi kohta võtsid okt. algul sõna Briti peaminister ja varakantsler. Mõlemad riigimehed on arvamisel, et majandustõusul, mis Britis on kestnud pikemat aega, ei ole veel niipea näha ette seisakut. Varakantsler Sir John Simon oma kõnes pangandus- ning äri-ringkondade esindajale antud õhtusöögil tähendas: Briti majandus on juba ammu ületanud eelmise majandusliku kõrgseisu- (1929) taseme; töösolevate tööliste arv ületab 10% 1929. a. taseme; vanade tööstuste seisund on terve ning isegi tekstiiltööstuse toodang ületab 5% 1929. a.; toit-, joogi ja tubakaainete toodang on 20%, saabaste ja kingade oma 25% suurem kui 1929. a. Viimased arvud väljendavad rahva elatusstandardi tõusu. Mitmeil aladel on tagajärjed veelgi suuremad: nii on elektritarvitus 1929. a. võrreldes kahekordistunud, autotööstus on viimaste kuude kestel näidanud uusi rekorde. Kunstsiiditoodang on kolm korda nii suur kui 1929. a. Sisemaal esilekerkinud majandustõusuga on õige tunduvalt elavnenu ka väliskaubandus, kuid viimasel ajal võiks tihedama rahvusvahelise koostöö juures saavutada veel soodsamaid tagajärgi.

Kuigi Briti Valitsuse liikmete kõned kandsid kindlat optimistlikku joont, ei jaga eriajakirjandus täielikult riigimeeste vaadet. Varakantsleri kõne puhul tuuakse ette, et ta on jätnud mainimata ehitustööstuse tagasiminekut, ka ei ole kõnes puudutatud tööstustoodangu ega hindade langustendentsi P.-Am. Ühendriiges, milliseil tegureil on kahtlemata suur mõju briti majandusele. Analüüsides briti majandusseisundit ning väljawaateid, leiab „Financial News“ juhtkirjanik, et see sõltub kolmest tegurist: ehitus- ning masinatööstusest, relvastustööstusest ja väljaveost. Ehitustööstus näitab tagasiminekut. Sellele on aidanud kaasa ehituskulude tõus, terase puudus ning poliitilise seisundi ebakindlus. Laevaehituses on ka juba märgata väikest tagasiminekut. Masinatööstuses on seisund endiselt soo-

Economic Conditions in Gr. Britain, 1937.

dus, kuid on arvata, et töösturid sel alal muutuvad varsti ettevaatlikumaks. Relvastustööstus on hakanud jõudma välja ehitusperioodist ning edaspidi areneb see tööstus relvade valmistamise suunas. Rahvamajanduslikult on vaevalt oodata ses tööstusliigis edasist tõusu. Seepärast sõltub edasise majandusseisundi kujunemine Inglises peamiselt eksportkaubanduse arengust. Kui väljavedu Inglisest jätkub tõusu samas tempos nagu k. a. kestel, tasakaalustab see tagasiminekut ehitustööstuses. Lühidalt, briti majandus on kriisist saanud üle siseturukaitse ning -arenguga, kuid praeguse kõrgkonjunktuuri edasikestmine sõltub rahvusvahelise kaubanduse suurenemisest. Ei leia see aset, on tagasimineku mõõdapääsmatu. K. a. teisel veerandil oli ülemaailmne kaubanduskäive 1.9% väiksem kui 1929. a. ning 17.5% üle 1936. a. taseme. Hindade tõus on suurendanud eriti kiiresti tooraineid tootjate maade ostujõudu. Briti majandusseisund sõltub praeguses oludes nende maade ostujõu säilitamisvõimalusest. Siinjuures on eriti suur tähtsus P.-Am. Ühendriikide majandusarengul. Kui nõudmine toorainete järele P.-Am. Ühendriikides langeb, on tõesti raske kujutleda, kuidas õnnestuks vältida toorainete hindade langust ning ühenduses sellega tooraineid tootjate maade ostujõu vähenemist. Lühidalt, kui P.-Am. Ühendriiges tööstusseisund halveneb, muutuvad ka Briti tööstuse väljawaated ebakindlaiks.

Põllumajandus. Põllumajandustoodang, mille kohta müüd on andmeid, oli sel aastal üldiselt nõrk. Toodangut mõjustas eriti ebasoodus ilmastiik. Nisu, odra- ja kaeratoodang on alla keskmist, kartulitoodang võrdne viimase kümne aasta keskmisega. Humalatoodang on kaugelt alla keskmist. Heinatoodang oli hea, samuti kvaliteet, ning toodangut hinnatakse üle 10 aasta keskmise. Karjamajandus on kannatanud kuivuse all ning piimatoodang on kiiresti vähenemas. Briti põllutööstusteeri-

mi andmete järgi olid saagid Inglises ja Wales'is:

	Maa-ala (tuh. aakreis)		Toodang (tuh. tn.)	
	1936	1937	1936	1937
Nisu	1 704	1 731	1 378	1 308
Oder	819	823	663	573
Kaer	1 420	1 222	1 080	904
Kartul	487	455	2 814	2 985
Loomapeedid	482	425	5 406	4 780

Ei ole kahtlust, et suhteliselt nõrgad saagid avaldavad mõju briti karjamajandusele eeloleval talvel.

Kuid jättes kõrvale looduslikud takistused põllumajandustoodangus, ei ole 1932. a. saadik tarvituselevõetud sammud põllumajanduse kaitseks andnud mingeid tagajärgi. Nii näitas põllukultuuride alal olev maa-ala vilmaaste aastate kestel tagasiminekut, samuti alatiste karjamaade all olev maa-ala. 1932. a. oli Inglises kokku kasustuses põllumajandusmaad 29 828 000 aakrit (aaker võrdub 0,4 ha-le), millest 12 413 000 aakrit oli külvi ning 17 416 000 aakrit karjamaa all; 1937. a. oli külvi all 11 999 000 aakrit ja karjamaa all 17 342 000 tuh., seega kokku 29 342 000 aakrit. Samal ajal vähenes põllutöölaliste arv 809 000-lt 1932. a. 741 000-le 1937. a. Sisseveotollide kehtimapanek põllumajandussaadusile, nisu- tootjale makstav toetus, piima- ja muud skeemid ei ole suutnud Inglises mõjuda põllumajanduse arendamise suunas. K. a. juunis ja juulis avaldatud põllumajandusprogramm, milles nähakse ette toetusi maaparanduseks, väetisainete ostuks, odra- ja kaeratootjale ning kariloomade haiguste vastu võitlemiseks, võivad anda tagajärgi, kuid need ilmneksid alles mõne aasta pärast.

Peekoniskeemi kohta, millisest loobuti osaliselt m. a. lõpul, ei ole senini selgust. On arvata, et uus korraldus, kui selle kohta lepatakse kokku, võiks jõustuda ainult tulevase aasta keskel. Uus kava näeb ette uute moodsate tapamajade ehitamist ning peekonitoodangu tsentraliseerimist.

Tööstus. Rahvusvahelised poliitilised raskused on teataval määral heitnud varju briti tööstuse arengule aug. ja sept. Hispaania kodusõda, Jaapani-Hiina sõja lahtipuhkemine, frangi uus langus ning P.-Am. Ühendriige tööstustoodangu vähenemine ük-

sikulil aladel (terasestööstuses) ei ole jätnud mõjustamata ka Inglise tööstuse väljavaateid. Suurkaubandushindade langus, eriti puuvillale ja villale, on mõjustanud omakorda üksikuid tööstusi takistavalt. Vaatamata segavaile tegureile on siiski tööstusseisund Inglises endiselt soodus ning poliitilise olukorra lahendamisel väljavaated head.

Sõetööstustoodang oli k. a. III veerandil ca 5% suurem kui m. a. samal ajal. Süite väljavedu võrreldes m. a. on tõusnud 24%. Süitetellimised 1938. a-le on olnud elavad, mispärast ka lähema tuleviku väljavaated sõetööstuses on soodsad. Raua- ja terasestööstuses on seisund endine: tootjad on omi saadusi mütnud pikema aja peale ette ning toodang püsib rekordtasemel. Masinatööstuses on tegevus endiselt väga aktiivne ning tellimist jätkub pikemale ajale. Laevaehituses on märgata teatavat tagasiminekut, tingituna ehitustoorainete kallinemisest. Suured riiklikud tellimised sõjalaevade ehituse alal aitavad aga teha tasa ajutist tagasilööki laevaehituses. Tekstiiltööstuse seisund, tingituna puuvilla ja villa hinnalangusest on teataval määral halvenenud, kuna valmissaaduste ostjad on muutunud tagasihoidlikumaks. Samuti ei ole poliitiline seisund Kauges-Idas soodus tekstiiltööstusele.

Töötute arv. Töötute arv Inglises oli 13. sept. 1 339 200, s. o. ca 300 000 võrra väiksem kui m. a. samal ajal ning 17 000 võrra väiksem kui k. a. juunis. Töölõhijate arv oli sept. 11 590 000 ehk umbes poole milj. võrra suurem kui m. a.

Kaubandus. Jaekaubanduses oli k. a. 3. veerandil võrreldes m. a-ga märgata järjekordset tõusu, kuigi mitte samal määral nagu eelmisel veerandil. Aug. lähimüügid jaekaubanduses olid 6,7% suuremad kui m. a. samal kuul. Veebr. kuni aug. oli jaekaubanduse läbikäik 8% suurem kui m. a. samal ajal.

Väliskaubandus. Väliskaubanduse läbikäik näitas 1937. a. 3. veerandil õige suurt tõusu, olles 24% suurem kui m. a. samal perioodil, kusjuures sissevedu suurenes 26% ja väljavedu 20%.

Briti väliskaubandus 1937. a. 3. veerandil ja esimese 9 kuu kestel (milj. £):

	1937	1936	1937	1936
	3. veerand		esimesed 9 kuud	
Sissevedu	258.5	205.4	741.9	608.0
Väljavedu	194.4	112.2	385.7	320.1
Reeksport	13.3	18.8	59.4	45.7

Üldiselt suurenes k. a. esimese 9 kuu kestel sissevedu Inglisse 22,3% ja väljavedu 20,5%.

Hinnad. Hulgikaubandushinnad Inglises näitasid k. a. 3. veerandil Board of Trade'i indeksi järgi väikest langust, kuid olid üldiselt 1% kõrgemad kui sama aasta teisel veerandil. Hulgikaubandushinnad olid võttes 1930 = 100:

	1937		
	Juuni	August	September
Toitained, tubak	102.9	102.7	103.6
Tööstusained	116.1	115.9	115.2
Koguindeks	111.5	111.4	111.2

„The Economist'i“ indeksi järgi oli hindade langus 3. veerandil ca 4%, kuid samal ajal olid hinnad siiski 15% kõrgemad kui m. a. samal veerandil. Hinnalangus oli eriti märgatav tekstiiltootajatel, mõjustatuna P.-Am. Ühendriikide suurest puuvillasaagist. Hindade edasine kujunemine sõltub kõige enam rahvusvahelisest poliitilisest seisundist.

Kaubanduspoliitika alal ei toimunud Inglises mõõdukas kui midagi tähelepanuväärset. Viimasel ajal on juhtivate majandustegelaste poolt toodud korduvalt esile, et majandusliku kõrgkonjunktuuri säilitamiseks on vajalik vabamat ja suuremat väliskaubandust. Kuivõrd seda õnnestub saavutada, on teine küsimus. Inglise ja P.-Am. Ühendriikide vahelised kaubanduslähirääkimised kestavad. Skandinaavia ja Balti riikidega kaubanduskokkulepete uuendamisest ei ole viimaste kuude kestel

olnud midagi kuulda. On arvata, et nendega ei tehta algust mitte enne 1938. a. kevadet. Kaubanduslepingute uuendamise järele ei tunta ka suurt vajadust, kuna Briti kaubandus Skandinaavia ja Balti riikidega on elavnenud suuresti.

Rahandus. Rahaturul oli 3. veerandil märgata teatavat elavust frangi lange-mise tõttu. Kapitaliturul oli seisund soodus ning raha küllaldaselt. Välispoliitilise seisundi, eriti sõja lahtipuhkemise, tõttu Kauges-Idas oli viimaste kuude kestel aktsiaturul märgata tunduvat hinnalangust. Eriti mõjustas tööstusaktiivate hindu P.-Am. Ühendriigis kestnud tagasimineku tähtsamate tööstusaktiivate väärtuses, kus aug. alates üksikute aktiivate väärtus on langenud kuni 50%.

Riigitulused lõikus eelarve esimese 6 kuu kestel veidi üle ettenähtud summa. Teisalt olid ka väljaminekud suuremad. Riigieelarve täitmist peetakse täiesti normaalseks, üldiselt oodatakse teatavat ülelaekumist aasta lõpuks, peamiselt tulumaksust ja tollidest.

Kliiringpankade hoiusummad moodustasid sept. £ 2 249,5 milj. võrreldes £ 2 219,7 milj. m. a. samal ajal, seega tõus ca 1,5%. Antud laenude summa oli £ 957,5 milj. võrreldes £ 862,5 milj. m. a. tõus seega 11%.

Üldiselt võib tähendada, et kuigi briti majanduselus kestis tõus 1937. a. 3. veerandil edasi, ilmnes ometi juba teatavaid tunnusmärke, millised manitsevad ettevaatusele. Asjatundjad Inglises kui ka P.-Am. Ühendriigis peavad viimaste kuude kestel aset leidnud tagasihõõke loomulikuks nähtuseks viimaste aastate katkestamata majanduselu tõusus ning arvavad, et majanduslik kõrgkonjunktuur kestab veel edasi.

SOOME. Propside väljavedu Soomest. — Exports of Pit Props from Finland.

Et propside väljavedu Soomest moodustab võrdlemisi tähelepanudväärt osa üldises väljaveos, näidates kasvamistendentsi, on ametiasutised viimasel ajal pööranud suuremat tähelepanu ka sellele alale. Eriti on

seda põhjustanud asjaolu, et propside hinnad on püsinud madalamad ega ole teinud kaasa teiste metsamaterjalide hinnatõusu maailmaturgudel. Hinnad olid 1935. ja 1936. a. umbes 1933. a. tasemel. Alates

1936. a. sügisest on soome propseksportõrid ajanud ühist müügipoliitikat N.-Vene Eksportliessiga, ja selle ühistöö tulemusena oli propside hinna tõstmine 47—51 š-ilt inglise süllast 105—110 š-le (1937. a. suveks), kuid viimasel ajal on märgata taas langustendentsi, sest ostjad näivad kartvat, et propside müümisel ei jätkata kindlat müügipoliitikat pakkumise piiramisega turu vastuvõtuvõime kohaselt. Et valitsusvõimud seniste seaduste põhjal ei saanud propside väljaveoküsimuses milleski rääkida kaasa, väljaveo korraldamist peetakse aga barviliikuks, esitati neil päevil Eduskunnale

kinnitamiseks valitsuse poolt seaduseelnõu, mis õigustab valitsust reguleerima propside väljavedu.

Propside väljavedu 1929-37. a.

	Väljaveetud kogus milj. m ³	Saadud hind milj. Smk.	Hind m ³ Smk.
1937 kuni 30/IX.	1,5	258,5	166,76
1936	2,0	205,9	101,58
1935	1,8	182,9	100,66
1934	1,8	173,3	95,87
1933	1,4	129,0	89,85
1932	1,4	127,6	94,42
1931	1,2	136,7	110,49
1930	1,5	196,5	132,62
1929	1,4	184,6	130,79

Või ja kanamunade väljaveopreemia vähendamine.

Decreasing the Export Premium on Butter and Eggs.

Valitsuse otsusega 22. X määrati väljaveopreemiaks edaspidi võilt 1 Smk. (23. IX senini oli 3 Smk ja enne seda 4,50 Smk.) ja kanamunadelt 2 Smk, senini oli 3 Smk. Ühenduses sellega on tulnud vähendada ka margariinilt võetavat valmistusmaksu 2 Smk-lt 1 Smk-le. Kuid valitsusel on ka-

vatsus nõutada endale volitusi margariinimaksu määramiseks sõltumata võipreemiade suuruselt.

Võipreemia vähendamist põhjustas kõrge hind siseturul, mis vaatamata kahekordsele preemiovähendamisele sügise jooksul püsis väikemüügil 30—31 Smk. (1 kg).

Väljaveopreemiaks tarvitavad summad

Ühenduses kasvava väljaveoga piimasaaduste ja karjatoodete alal arvestati Soomes veel aug. suuremat puudujääki väljaveopreemia maksmises ettenähtud krediitides, kuid peale või väljaveopreemia tunduvat vähendamist (4,50 Smk-lt 1 Smk-le) on olukord niivõrd muutunud, et peetakse tõenäoseks, et praeguse olukorra jätkamisel tullakse toime ilma lisasummadeta. Ettevaatuse pärast peetakse siiski vajalikuks krediititõstmist 5—6 milj. Smk. eelarve korras. Senini oli väljaveopreemiade maksmisfondis eelarve korras saadud 60 milj. Smk., tolli- ja tööstusmaksudest kogunenud 44,7, millele on ar-

1937. a. — *Export Premiums Paid in 1937.* vatud lisaks tolli- ja tööstustuludest aasta lõpuni kogunevat veel 14,3 milj. Smk. ehk kokku 119 milj. Smk. Üldist väljaminekut arvestatakse praegu aga 124 milj. Smk. järgmise arvestuse järgi:

	Tonnides		Preemiade summa 1000 Smk.	
	1937	1936	1937	1936
Või	15 000	13 800	78 000	66 854
Juust	5 500	4 621	15 125	10 879
Kanamunad	9 300	7 740	26 000	14 449
Sealiha	900	1 147	2 250	3 727
Loomaliha	1 000	1 881	1 000	1 881
Põdraliha	1 000	808	1 625	1 216

Soome tänavune kartulisaak ja sissevedu Eestist.

1937 Potato Crop and Imports of Potatoes from Estonia.

Et Soome tänavune kartulisaak kujuneb tunduvalt väiksemaks 1936. a-st, eriti Ete-lä-Pohjanmaa ja Häme maaonnis kartulikasvu takistanud kuivuse tõttu, arvestatakse vastarvais ringkonnis suuremat kartulisisseveo-tarvidust Eestist ja võib olla veel mu-

jalt (senini toodud Norrast 50 701 kg, mujalt mitte). 1936. a. toodi Eestist 1 590 132 kg., sellest apr.—juulini 1 535 937 kg., kuid k. a. toodi okt. alguks ainult 450 201 kg, sellest apr.—juulini 398 596 kg.